

فصل دهم

امور اجتماعی

در سال ۱۳۸۱ جمعیت کل کشور با نرخ رشدی معادل ۱/۷ درصد نسبت به سال قبل به ۶۵/۷^(۱) میلیون نفر بالغ شد که رشد آن در مقایسه با سال قبل، تغییر چندانی نداشت. در این سال جمعیت کمتر از ۲۰ سال حدود ۴۴/۸ درصد از کل جمعیت را تشکیل می‌داد و این نسبت برای جمعیت کمتر از ۲۵ سال حدود ۵۶/۱ درصد بود. در سال مورد بررسی جمعیت فعال اقتصادی با رشدی معادل ۳/۱ درصد نسبت به سال قبل به ۲۰/۴ میلیون نفر رسید. افزایش قابل توجه جمعیت فعال کشور در این دوره ناشی از رشد فوق العاده جمعیت در دوره ۶۵-۱۳۵۵ می باشد.

در سال مورد بررسی نسبت باسوادی در جمعیت ۶ ساله و بالاتر کل کشور همچون سالهای قبل افزایش یافت و به ۸۴/۹ درصد رسید. تعداد کل دانش‌آموزان نیز به علت کاهش قابل ملاحظه دانش‌آموزان مقاطع ابتدایی و راهنمایی تحصیلی به ۱۷۱۳۴ هزار نفر محدود گردید.

جمعیت و نیروی انسانی

در سال مورد بررسی ۶۵/۲ درصد از جمعیت کشور در مناطق شهری و ۳۴/۸ درصد در مناطق روستایی ساکن بودند که در مقایسه با سال قبل جمعیت شهری ۰/۶ واحد درصد افزایش و جمعیت روستایی به همین میزان کاهش نشان می‌دهد که این امر نشانگر تداوم مهاجرت روستائیان به مناطق شهری و گسترش مسائل مبتلابه شهرنشینی در سالهای آتی خواهد بود.

براساس مستندات برنامه سوم توسعه، هدف برنامه درخصوص تقاضای نیروی کار، ایجاد بطور متوسط ۷۶۵ هزار فرصت شغلی جدید در طول برنامه بود. در این برنامه درخصوص عرضه نیروی کار دو سناریوی حداکثر و حداقل عرضه نیروی کار مطرح گردید. براساس سناریوی حداکثر، کاهش نرخ بیکاری از ۱۶ درصد در سال ۱۳۷۸ به ۱۲/۶ درصد در پایان برنامه مد نظر قرار گرفت. از این رو در برنامه مذکور پیش بینی شده بود که در مجموع حدود ۳/۸ میلیون فرصت شغلی جدید طی سالهای ۸۳-۱۳۷۹ ایجاد گردد. براساس برآورد سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور متوسط عرضه و تقاضای نیروی کار طی سالهای ۸۱-۱۳۷۹ به ترتیب حدود ۶۶۰ و ۵۰۰ هزار نفر بود. این ارقام در مقایسه با ارقام متناظر پیش‌بینی شده در برنامه که به ترتیب ۷۳۵ و ۷۶۵ هزار نفر است، کمتر می باشد.

۱ - برآورد سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور

براساس آمار مرکز آمار ایران، نرخ بیکاری کل کشور در بهمن ماه سال ۱۳۸۱ معادل ۱۲/۲ درصد بود که نسبت به رقم مشابه سال قبل (۱۴/۷ درصد) از ۲/۵ واحد درصد کاهش برخوردار بود^(۱). نرخ بیکاری برای اردیبهشت ماه سال مذکور معادل ۱۲/۶ درصد بود. رشد قابل توجه سرمایه‌گذاری خصوصاً سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و همچنین تسهیلات اعطایی بانکها از منابع قرض الحسنه و وجوه اداره شده جهت ایجاد اشتغال از جمله دلایل کاهش نرخ بیکاری در سال ۱۳۸۱ نسبت به سال ۱۳۸۰ می‌باشد. براساس آمار مذکور، طی سال مورد بررسی نرخ بیکاری مردان از میزان ۱۱/۷ درصد در اردیبهشت ماه به ۱۰/۹ درصد در بهمن ماه کاهش و نرخ بیکاری زنان از ۱۷/۶ درصد در اردیبهشت ماه با ۱/۹ واحد درصد افزایش به ۱۹/۵ درصد در بهمن ماه رسید. علل افزایش نرخ بیکاری زنان در سالهای اخیر و فزونی یافتن آن نسبت به نرخ بیکاری مردان عمدتاً ناشی از رشد فزاینده عرضه نیروی کار زنان طی سالهای اخیر در اثر افزایش نرخ مشارکت زنان در فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی و جمعیت بالقوه فعال آنان از یکسو و عدم فراهم نمودن فرصتهای شغلی متناسب جهت این قشر از جامعه از سوی دیگر بود. نرخ بیکاری مردان و زنان در اردیبهشت و بهمن سال ۱۳۸۰ به ترتیب برای مردان ۱۳/۳ و ۱۳/۹ و برای زنان ۱۶/۹ و ۱۸/۹ درصد بود.

بررسی وضعیت نرخ بیکاری برحسب مناطق شهری و روستایی نشان می‌دهد که طی سال ۱۳۸۱ نرخ بیکاری مناطق شهری ۱/۶ واحد درصد کاهش یافته است به گونه‌ای که از ۱۴/۷ درصد در اردیبهشت ماه به ۱۳/۱ درصد در بهمن ماه رسید، در حالیکه نرخ بیکاری مناطق روستایی طی سال مذکور با افزایشی معادل ۱/۱ واحد درصد از ۱۰/۰ درصد در اردیبهشت ماه به ۱۱/۱ درصد در بهمن ماه افزایش یافت.

نرخ بیکاری در مناطق شهری و روستایی در اردیبهشت و بهمن سال ۱۳۸۰ به ترتیب برای مناطق شهری ۱۵/۴ و ۱۵/۰ درصد و برای مناطق روستایی ۱۲/۰ و ۱۴/۳ درصد بود.

بهبود وضعیت اشتغال و کاهش نرخ بیکاری در کشور با توجه به ماهیت ساختاری این پدیده، مستلزم اتخاذ سیاستها و اقدامات اساسی است. از این رو افزایش سرمایه‌گذاری و تولید، ثبات سیاستهای کلان اقتصادی، اصلاح پاره‌ای از قوانین و مقررات ناظر بر بازار کار نظیر قوانین کار و بیمه بیکاری به همراه سیاستهای معطوف به عرضه نیروی کار می‌تواند نقش موثر و تعیین کننده‌ای در تعادل عرضه و تقاضای نیروی کار کشور ایفا نمایند.

اهم اقدامات انجام شده در مورد اشتغال

۱- اعطای تسهیلات تکلیفی

مطابق بند (ج) تبصره ۳ قانون بودجه سال ۱۳۸۱ کل کشور مقرر شد که از کل ۴۲۰۰ میلیارد ریال افزایش سقف مانده تسهیلات تکلیفی در این سال، ۷۵ درصد به بخشهای تعاونی و خصوصی و ۲۵ درصد آن به بخش دولتی اختصاص یابد که حداقل ۶۵ درصد از سهم بخشهای تعاونی و خصوصی برای اعطای تسهیلات با اهداف اشتغال‌زایی در مناطق توسعه نیافته براساس

۱- با توجه به تغییراتی که در طرح آمارگیری مرکز آمار ایران در زمینه اشتغال و بیکاری در سال ۱۳۸۱ بوجود آمد، مقایسه نرخ بیکاری سال ۱۳۸۱ با سال قبل از آن باید با احتیاط صورت بگیرد.

شاخصهایی که با پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و تایید شورای عالی اشتغال به تصویب هیات وزیران خواهد رسید بین استانها توزیع شود تا از طریق بانکهای عامل در اختیار متقاضیان قرار گیرد. همچنین براساس بند مذکور بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف گردید مبلغ ۱۰۰ میلیارد ریال تسهیلات موضوع این تبصره را از طریق دفتر "همکاریهای فناوری ریاست جمهوری" به منظور ایجاد اشتغال مولد جهت متخصصین فارغ التحصیل ممتاز دانشگاهها و جلوگیری از فرار مغزها اختصاص دهد.

علاوه بر این، براساس بند (ق) تبصره ۳ قانون بودجه سال ۱۳۸۱، به منظور تسهیل و تسریع در انجام امور اجرایی و اداری اعطای تسهیلات بانکی به طرحهای سرمایه گذاری اشتغالزا از جمله بررسی توجیه فنی و اقتصادی طرحها و کارآمد کردن نظام نظارت بر اجرای این طرحها، دولت موظف گردیده است:

۱- حداکثر تا پایان خرداد ماه سال ۱۳۸۱ نسبت به تدوین شرایط و ضوابط مربوط به شرکتهای مهندسی مشاور در امور سرمایه گذاری در بخشهای خصوصی و تعاونی در چارچوب قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱/۲/۱۳ و قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۰/۶/۱۳ با همکاری نظام بانکی اقدام و شرایط مذکور را به نحو مقتضی به اطلاع متقاضیان تاسیس این گونه شرکتهای برساند.

۲- نسبت به تعیین صلاحیت، حدود وظایف و تعهدات و رتبه بندی شرکتهای متقاضی اقدام و شرکتهای صاحب صلاحیت را برای ارجاع کار اعلام نماید.

۳- سازوکارهای مذکور را به گونه ای طراحی نماید که قسمتی از وظایف وزارتخانه ها، موسسات و سازمانهای دولتی و بانکها در زمینه بررسی فنی، اقتصادی، مالی و حقوقی و بازار و نظارت بر اجرای طرحهای سرمایه گذاری به این شرکتهای واگذار گردد.

همچنین براساس بند (ر) تبصره ۳ قانون بودجه فوق الذکر، به منظور استفاده بهینه از منابع عمومی ارزی و ریالی که با هدف اشتغالزایی در این قانون منظور شده است دولت موظف شد با اتخاذ ساز و کارهای مناسب امور سیاستگذاری، برنامه ریزی و نظارت بر عملکرد دستگاههای اجرایی و نظام بانکی در زمینه اعطای تسهیلات از محل این منابع را از طریق شورای عالی اشتغال ساماندهی و پیگیری نماید.

بررسی ارقام مصوب و عملکرد اعطای تسهیلات تکلیفی در سال ۱۳۸۱ نشان می دهد از ۴۲۰۰ میلیارد ریال سقف تسهیلات مزبور در سال مذکور، ۲۲۳۵ میلیارد ریال آن جهت اعطای تسهیلات با اهداف اشتغالزایی در نظر گرفته شد. از این مبلغ نیز معادل ۹۳۲ میلیارد ریال آن (۴۱/۷ درصد) آن برای اهداف اشتغالزایی مورد تصویب قرار گرفت. در این سال بانکهای عامل مبلغ ۸۷۷ میلیارد ریال به صورت اعطای تسهیلات به طرحهای مصوب پرداخت کردند. عدم وجود هماهنگی بین بانکها و دستگاههای اجرایی، عدم ارائه به موقع مدارک و محقق نشدن شرایط تعیین شده در قرارداد پرداخت تسهیلات توسط برخی از متقاضیان از یک سو و ناتوانی متقاضیان در تامین سهم آورده، عدم ابلاغ به موقع آیین نامه های اجرایی و پرداخت مرحله ای تسهیلات مصوب خصوصاً در رابطه با عقد مشارکت مدنی از سوی دیگر را می توان از دلایل عمده عملکرد پایین تسهیلات تکلیفی در مقایسه با میزان مصوب این تسهیلات برشمرد. شایان ذکر است درخصوص تکالیف دولت در رابطه با بند (ق) تبصره ۳، شورای عالی اشتغال در جلسه مورخ ۱۳۸۱/۹/۱۹ بنا به پیشنهاد کمیسیون تخصصی شورای عالی اشتغال، دستور العمل اجرای موضوع بند مزبور را تصویب نمود.

۲- اختصاص وجوه اداره شده

با توجه به شرایط خاص کشور در مواجهه با بیکاری و پیگیری راهکارهای کارآمد جهت تخصیص اعتبارات اشتغالزایی، طبق ماده ۵۴ قانون برنامه سوم توسعه، دولت مجاز گردید در قالب بودجه سنواتی و از طریق وجوه اداره شده، تسهیلاتی را متناسب با سهم متقاضیان سرمایه گذاری به طرحهای اشتغالزای و صنایع کوچک اختصاص دهد و قسمتی از سود و کارمزد تسهیلات مذکور را نیز در قالب یاد شده، تامین نماید. براین اساس، دولت در قالب جز (۲) بند (ب) تبصره ۲۹ قانون بودجه سال ۱۳۸۰ و همچنین بندهای (ط) و (ل) تبصره (۳) قانون بودجه سال ۱۳۸۱ اعتبارات لازم را در قالب وجوه اداره شده تصویب نمود.

الف- بند (ط) تبصره ۳ قانون بودجه سال ۱۳۸۱

براساس بند (ط) تبصره ۳ قانون مذکور به دستگاههای اجرایی اجازه داده شد اعتبارات پیش بینی شده در برنامه، (کمک های فنی و اعتباری) و همچنین اعتباراتی را که در این قانون و پیوست های آن به منظور تحقق اهداف سرمایه گذاری در زمینه های اشتغالزای توسعه فعالیت های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بخشهای خصوصی و تعاونی به تصویب رسیده است براساس مبادله موافقت نامه با سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و طبق قراردادهای منعقد شده با بانکهای عامل، صندوق تعاون و یا موسسات اعتباری مورد تایید بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران بصورت وجوه اداره شده جهت اعطای تسهیلات به متقاضیان اجرای طرحهای سرمایه گذاری اشتغالزای بخش خصوصی و تعاونی مربوطه در اختیار بانکهای عامل و موسسات مذکور قرار دهد.

ب- بند (ل) تبصره ۳ قانون بودجه سال ۱۳۸۱

به موجب بند (ل) تبصره ۳ قانون بودجه کل کشور مقرر شد، مبلغ ۴۵۰۰ میلیارد ریال اعتبار تحت عنوان "وجوه اداره شده" برای اعطای تسهیلات بانکی به طرحهای سرمایه گذاری اشتغالزای بخشهای تولیدی، خدماتی، بخشهای خصوصی و تعاونی و خود اشتغالی با اولویت زنان سرپرست خانوار اختصاص یابد. براساس آیین نامه اجرایی مربوطه بنا شد اعتبارات فوق الذکر به دو صورت هزینه گردد، به طوری که قسمتی از وجوه اداره شده بطور موردی و به منظور تامین مالی الزامات قانونی (مطابق مفاد برنامه سوم و قوانین بودجه) براساس مصوبات شورای عالی اشتغال به مصرف رسد و قسمت دیگر نیز براساس سهم تعیین شده بین استانهای کشور توزیع گردد. در این میان از ۴۵۰۰ میلیارد ریال اعتبار مصوب، ۲۷۰۰ میلیارد ریال آن برای توزیع استانی مصوب گردید که استانهای خراسان، تهران و خوزستان به ترتیب با برخوردارای از ۵/۴، ۵/۲ و ۵/۱ درصد از کل تسهیلات بیشترین سهم را به خود تخصیص دادند.

عملکرد اعطای تسهیلات از محل این وجوه حاکی از این است که تا پایان سال ۱۳۸۱ کل وجوه واریز شده به حساب بانکهای عامل ۱۳۲۰ میلیارد ریال و کل طرحهای ارسال شده به بانکها ۲۲۷۲۳ فقره به مبلغ ۸۰۹۷ میلیارد ریال بوده است که از این میان ۱۴۷۲۳ فقره طرح به ارزش ۳۶۷۰ میلیارد ریال مورد تصویب قرار گرفته است. این طرحها شامل طرحهای آماده انعقاد قرارداد و طرحهای قرارداد منعقد شده می باشد. بانکهای عامل تا پایان اسفند ماه سال ۱۳۸۱ مبلغ ۸۸۶/۹ میلیارد ریال تسهیلات از این محل پرداخت نمودند. فرصتهای شغلی ایجاد شده از محل این تسهیلات تا پایان سال ۱۳۸۱ برابر ۳۱/۴ هزار نفر بوده است که این میزان اشتغال مربوط به فرصت های شغلی دوره بهره برداری طرحهای قرارداد منعقدشده می باشد.

۳- ماده ۵۶ قانون برنامه سوم

به موجب ماده ۵۶ قانون برنامه سوم، نظام بانکی کشور موظف شد در طول سالهای برنامه سوم به نحوی برنامه‌ریزی و اقدام نماید که همواره پس از کسر ذخایر قانونی و احتیاطی سپرده های قرض الحسنه پس انداز که حداکثر از ۲۰ درصد آن تجاوز نمی کند، حداقل ۷۰ درصد بقیه را بصورت وام برای ابزار کار در اختیار کسانی قرار دهد که برای کارکردن امکان تهیه وسایل کار خود را ندارند. این وام در ابتدا به مبلغ ده میلیون ریال در اختیار افراد حقیقی قرار گرفت، لیکن بعداً براساس قانون اصلاح ماده ۵۶ برنامه سوم، از ابتدای آذر ماه ۱۳۸۰ مبلغ آن به سی میلیون ریال افزایش یافت و ضمناً مقرر گردید علاوه بر اشخاص حقیقی، اشخاص حقوقی غیر دولتی نیز از آن منتفع گردند.

در سالهای ۱۳۷۹ و ۱۳۸۰ تسهیلات پرداختی ماده ۵۶ قانون برنامه سوم در قالب آیین نامه اجرایی این ماده بصورت وام خود اشتغالی پرداخت می گردید اما از سال ۱۳۸۱ با اصلاح آیین نامه مذکور، پرداخت این وامها متوقف گردید و تنها کارفرمایان مجاز به استفاده از این تسهیلات شدند. در سال ۱۳۸۱ در ابتدا منابع لازم جهت اعطای وام قرض الحسنه در قالب این ماده معادل ۹۰۰۰ میلیارد ریال تعیین شده بود که پس از افزایش سهمیه بانک کشاورزی رقم مذکور به ۹۶۲۸ میلیارد ریال بالغ گردید. عملکرد تسهیلات ماده ۵۶ قانون برنامه سوم در پایان سال ۱۳۸۱ نشان می دهد، جمع تسهیلات پرداختی در قالب تسهیلات قدیم و جدید برابر ۱۱۰۶۷ میلیارد ریال بوده است که ۲۶۲۸ میلیارد ریال آن به تسهیلات پرداختی طرح قدیم و ۸۴۳۹ میلیارد ریال به تسهیلات پرداختی طرح جدید اختصاص داشت. نسبت عملکرد تسهیلات پرداختی بانکها در قالب این ماده قانونی به سهمیه تعیین شده بانکها در این خصوص معادل ۱۱۵ درصد بود.

۴- استفاده از مازاد درآمد ارزی

در سال ۱۳۸۱ دولت تصویب نمود که مبلغ ۲ میلیارد دلار از محل حساب ذخیره ارزی براساس طرحهای مصوب بخش خصوصی با اولویت طرحهای اشتغالزا بصورت تسهیلات ارزی توسط سیستم بانکی در اختیار بخش خصوصی قرار گیرد. عملکرد تسهیلات ارزی از محل حساب ذخیره ارزی تا پایان اسفند ماه سال ۱۳۸۱ نشان می دهد که قرار دادهای منعقد شده شامل ۳۹۷ طرح به ارزش ۱۸۲۵/۶ میلیون دلار می باشد.

۵- صندوق حمایت از فرصت های شغلی

به موجب بند (ی) تبصره ۳ قانون بودجه سال ۱۳۸۱ مقرر گردید که مبلغ ۵۰۰/۵ میلیارد ریال به عنوان افزایش سرمایه دولت در اختیار صندوق حمایت از فرصتهای شغلی قرار گیرد تا براساس مفاد آیین نامه‌ای که به پیشنهاد وزارت کار و امور اجتماعی و تایید شورای عالی اشتغال به تصویب هیات وزیران می رسد برای اجرای طرحهای زود بازده خود اشتغالی تا میزان سی میلیون ریال برای هر فرصت شغلی بعنوان تسهیلات در اختیار متقاضیان واجد شرایط قرار گیرد.

در سال مورد گزارش، نسبت عمومی فعالیت^(۱) در کل کشور از ۳۰/۶ درصد طی سال ۱۳۸۰ به ۳۱/۱ درصد در سال ۱۳۸۱ بالغ گردید. در سال ۱۳۸۱ بار تکفل^(۲) از ۳۰۴ نفر در سال قبل به ۲۹۸ نفر در این سال کاهش یافت، به این ترتیب در سال مذکور هر ۱۰۰ نفر جمعیت شاغل، متکفل ۲۹۸ نفر جمعیت غیرشاغل بوده است.

۱- نسبت جمعیت فعال به کل جمعیت

۲- نسبت جمعیت غیر شاغل به جمعیت شاغل

در سال ۱۳۸۱ حداقل دستمزد اسمی ماهانه با ۲۲/۸ درصد افزایش نسبت به سال قبل معادل ۷۰۰۰۰۰۰ ریال تعیین گردید. با در نظر گرفتن نرخ تورم در این سال (۱۵/۸ درصد)، حداقل دستمزد واقعی ماهانه ۶/۱ درصد افزایش یافت که فراتر از رشد بهره‌وری نیروی کار در سال مذکور بود.

عملکرد صندوق بیمه بیکاری در سال ۱۳۸۱^(۱)

براساس ماده (۱) قانون بیمه بیکاری، کلیه مشمولین قانون تامین اجتماعی که تابع قوانین "کار" و "کار کشاورزی" هستند مشمول این قانون می‌باشند. براساس مفاد این قانون، حمایت و هدایت بیکاران مشمول این قانون بعهده وزارت کار و امور اجتماعی است و در مقابل سازمان تامین اجتماعی عهده دار دریافت حق بیمه و تنظیم اسناد و مدارک بیمه شدگان و پرداخت مقرری به آنها می‌باشد. تنها محل درآمد صندوق بیمه بیکاری، حق بیمه ای است که به موجب ماده (۵) قانون مزبور به میزان ۳ درصد مزد بیمه شده، تعیین گردیده است. حق بیمه مذکور توسط کارفرما تامین و پرداخت می‌شود. براساس ماده (۷) قانون بیمه بیکاری مدت پرداخت مقرری بیمه بیکاری برای افراد مجرد حداقل ۶ و حداکثر ۳۶ ماه و برای افراد متأهل حداقل ۱۲ و حداکثر ۵۰ ماه می‌باشد. فرد مشمول بیمه بیکاری لازم است قبل از بیکار شدن حداقل دارای ۶ ماه سابقه پرداخت حق بیمه باشد.

براساس آمار موجود در پایان سال ۱۳۸۱، تعداد مقرری بگیران صندوق بیمه بیکاری به ۱۱۶۲۶۸ نفر بالغ گردید که در مقایسه با سال ۱۳۸۰ بیش از ۲۷ درصد افزایش نشان می‌دهد. با در نظر گرفتن تعداد مقرری بگیران در پایان سال ۱۳۸۰ به میزان ۹۱۲۴۸ نفر، تعداد افرادی که در سال ۱۳۸۱ از صندوق بیمه بیکاری مقرری دریافت نمودند به ۱۹۰۱۶۸ نفر رسید که نسبت به سال قبل ۳۱ درصد رشد داشته است.

تعداد مقرری بگیران از صندوق بیمه بیکاری

تعداد مقرری بگیران در	تعداد برقراری مقرری در	جمع استفاده کنندگان در	تعداد موارد قطع مقرری در	تعداد مقرری بگیران در
پایان سال ۱۳۸۰	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۱	سال ۱۳۸۱	پایان سال ۱۳۸۱
۹۱۲۴۸	۹۸۹۲۰	۱۹۰۱۶۸	۷۳۹۰۰	۱۱۶۲۶۸

عواملی که در رشد تعداد مقرری بگیران در سالهای اخیر موثر بوده است به شرح ذیل می‌باشد:

- مشکلات ناشی از خصوصی سازی، اصلاح ساختار یا انحلال کارگاهها و شرکتهای بزرگ که در اغلب موارد منجر به تعدیل و یا اخراج پرسنل و یا تعطیلی کارگاهها می‌گردد.
- معرفی وسیع کارگران بازخرید شده کارگاهها که قبل از طرح دعوا با کارفرما سازش نمودند.
- معرفی کارگران شاغل در فعالیت های غیر دائم از جمله طرحها و پروژه های مربوط به صنایع نفت و گاز و سدسازی در استانهای جنوبی کشور.

۱- قانون بیمه بیکاری در سال ۱۳۶۹ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید.

توزیع علل قطع مقرری بیمه بیکاری در سال ۱۳۸۱

تعداد کل قطع مقرری	تعداد استفاده کنندگان از حداکثر مدت	تعداد افرادی که اشتغال مجدد داشته‌اند	سایر
۷۳۹۰۰	۵۶۵۳۴	۱۲۵۶۳	۴۸۰۳
نفر			
سهم (درصد)	۷۶/۵	۱۷/۰	۶/۵

شرایط نامناسب بازار کار و عدم تناسب آموزشهای فنی و حرفه ای ارائه شده به مقرری بگیران با نیاز بازار کار و عدم فعالیت مراکز کارایی در زمینه بکارگیری مجدد مقرری بگیران موجب گردیده تا در سال ۱۳۸۱ اغلب مقرری بگیران صرفاً بدلیل اتمام مدت استحقاقی آنها از فهرست مقرری بگیران حذف شوند و تنها ۱۷ درصد از آنان به دلیل اشتغال مجدد قبل از اتمام دوره دریافت مقرری از فهرست مذکور خارج شوند.

توزیع درآمد

توزیع درآمد خانوار، عمدتاً تحت تاثیر عوامل بوجود آورنده درآمد خانوار، شرایط اقتصادی و اجتماعی و میزان دخالت دولت در اتخاذ سیاستهای معطوف به توزیع مجدد درآمد قرار دارد. از اینرو یک کشور در طی دوره های زمانی مختلف و همچنین کشورهای مختلف در یک مقطع زمانی خاص می توانند از الگوهای توزیع درآمد متفاوتی برخوردار باشند. برای اندازه گیری نابرابری توزیع درآمد، می توان از شاخصهای متفاوتی استفاده نمود. متداولترین این شاخصها نسبت سهم ۱۰ درصد ثروتمندترین افراد جامعه به سهم ۱۰ درصد فقیرترین افراد و ضریب جینی می باشد. شایان ذکر است از نظر آماری ضریب جینی عبارت است از نسبت اندازه نابرابری توزیع درآمد مورد بررسی به حداکثر اندازه نابرابری درآمد ممکن. اندازه این ضریب بین صفر (معرف جامعه ای با برابری کامل توزیع درآمد) و یک (نمایانگر نا برابری کامل توزیع درآمد) تغییر می کند.

بررسی شاخص های نابرابری توزیع درآمد در مناطق شهری کشور در سال ۱۳۸۱ نشان می دهد در سال مذکور ۱۰ درصد ثروتمندترین افراد ۳۲/۴ درصد از درآمد جامعه را به خود اختصاص دادند، سهم درآمد ۱۰ درصد فقیرترین افراد جامعه معادل ۱/۹ درصد بود. در این سال سهم دهک اول درآمدی (فقیرترین) نسبت به سال گذشته با ۹/۵ درصد کاهش و سهم دهک دهم درآمدی (ثروتمندترین) با ۵/۲ درصد افزایش مواجه بوده است، از اینرو نسبت سهم ۱۰ درصد ثروتمندترین افراد جامعه به فقیرترین افراد با ۱۵/۶ درصد افزایش از ۱۴/۷ برابر در سال ۱۳۸۰ به ۱۷ برابر در سال ۱۳۸۱ افزایش یافت که نشان دهنده نابرابرتر شدن توزیع درآمد در مناطق شهری کشور در سال مورد بررسی می باشد.

در این سال در مجموع سهم ۴۰ درصد خانوارهای کم درآمد معادل ۱۴/۹۸ درصد، سهم ۴۰ درصد خانوارهای با درآمد متوسط برابر ۳۶/۰۷ درصد و سهم ۲۰ درصد خانوارهای با درآمد بالا معادل ۴۸/۹۵ درصد از درآمد (هزینه) کل بوده است.

شاخص های نابرابری توزیع درآمد در مناطق شهری

۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹	
۰/۴۱۹۱	۰/۳۹۸۵	۰/۳۹۹۱	ضریب جینی
۱۴/۹۸	۱۵/۹۴	۱۵/۸۹	سهم ۴۰ درصد خانوارهای کم درآمد (درصد)
۳۶/۰۷	۳۷/۱۴	۳۷/۱۱	سهم ۴۰ درصد خانوارهای با درآمد متوسط (درصد)
۴۸/۹۵	۴۶/۹۲	۴۷/۰۰	سهم ۲۰ درصد خانوارهای با درآمد بالا (درصد)
۱۷/۰	۱۴/۷	۱۴/۷	نسبت ۱۰ درصد ثروتمند به ۱۰ از فقیرترین خانوارها

ضریب جینی نیز در مناطق شهری کشور در سال ۱۳۸۱ معادل ۰/۴۱۹۱ بود که نسبت به سال گذشته با ۵/۱۷ درصد افزایش مواجه گردید. افزایش این ضریب نیز موید نابرابر شدن توزیع درآمد در مناطق شهری کشور در سال ۱۳۸۱ می باشد.

بودجه خانوار در مناطق شهری کشور

در سال ۱۳۸۱ بررسی از هزینه و درآمد خانوارهای ساکن در مناطق شهری کشور در ۷۲ شهر و با مراجعه به ۶۰۰۰ خانوار نمونه با متوسط بعد ۴/۴۳ نفر توسط اداره آمار بانک مرکزی صورت گرفت که نتایج آن به شرح زیر است:

الف) هزینه :

در سال مورد بررسی متوسط هزینه ناخالص سالانه یک خانوار شهری ۴۳۸۷۶ هزار ریال (ماهانه ۳۶۵۶ هزار ریال) بود که نسبت به سال قبل ۲۵/۲ درصد افزایش داشت. از کل مبلغ مزبور ۲۷/۳ درصد به گروه هزینه "خوراکیها، آشامیدنیها و دخانیات"، ۲۷ درصد مربوط به گروه هزینه "مسکن، آب، برق و سوخت" و ۱۵/۵ درصد به گروه هزینه "حمل و نقل و ارتباطات" اختصاص داشت که در مقایسه با ارقام مشابه سال قبل به ترتیب ۱۸/۹، ۲۶/۴ و ۴۱/۳ درصد افزایش داشت.

همچنین بررسی متوسط هزینه ناخالص سالانه یک خانوار ساکن در مناطق شهری استانهای مختلف نمایانگر این است که استان تهران با ۶۱۸۰۱ هزار ریال (ماهانه بالغ بر ۵۱۵۰ هزار ریال) بیشترین و استان آذربایجان شرقی با ۲۷۳۷۸ هزار ریال (ماهانه حدود ۲۲۸۲ هزار ریال) کمترین هزینه را به خود اختصاص داده اند.

ب) درآمد:

در سال مورد بررسی مجموع درآمد پولی و غیر پولی ناخالص سالانه یک خانوار شهری بالغ بر ۴۰۲۵۳ هزار ریال (ماهانه ۳۳۵۴ هزار ریال) بود که ۷۴/۲ درصد آن را درآمد پولی ناخالص و ۲۵/۸ درصد را درآمد غیر پولی تشکیل داده است. در سال ۱۳۸۱ کل درآمد پولی و غیر پولی خانوار نسبت به سال قبل حدود ۲۷/۱ درصد افزایش داشت (میزان افزایش درآمد پولی خانوار ۲۶/۶ و درآمد غیر پولی ۲۸/۶ درصد بود).

شایان ذکر است در سال ۱۳۸۱ معادل ۲۰/۶ درصد از کل درآمدهای پولی و غیر پولی را ارزش اجاری مسکن شخصی (مالک نشین) تشکیل می داده است.

از نظر متوسط درآمد ناخالص سالانه یک خانوار شهری، استان تهران با بالغ بر ۵۷۷۳۱ هزار ریال (ماهانه حدود ۴۸۱۱ هزار ریال) بیشترین و استان سیستان و بلوچستان با ۲۵۴۳۳ هزار ریال (ماهانه ۲۱۱۹ هزار ریال) کمترین درآمد را دارا بوده اند.

آموزش و پرورش

نسبت باسوادی در جمعیت ۶ ساله و بالاتر

(درصد)

کل کشور	مناطق شهری	مناطق روستایی ^(۱)
۱۳۸۰	۸۴/۰	۷۳/۵
۱۳۸۱	۸۴/۹	۷۴/۳

ماخذ: سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور
۱- آمار مربوط به جمعیت غیرساکن در آمار مناطق روستایی منظور گردیده است.

در سال ۱۳۸۱ نسبت باسوادی در جمعیت ۶ ساله و بالاتر در کل کشور با ۰/۹ واحد درصد افزایش به ۸۴/۹ درصد بالغ گردید. در سال مذکور نسبت جمعیت تحت تعلیم به لازم التعلیم در گروه سنی ۶ تا ۱۴ ساله در مناطق مختلف با افزایش مواجه بود و این نسبت در کل کشور به ۹۵/۸ درصد رسید. نسبت باسوادی در گروه سنی ۶ تا ۲۹ ساله در کل کشور نیز معادل ۹۵/۶ درصد بود که در مقایسه با سال ۱۳۸۰ از افزایش برخوردار بود.

نسبت جمعیت تحت تعلیم به لازم التعلیم و نسبت باسوادی کشور

(درصد)

	۱۳۸۰	۱۳۸۱
نسبت جمعیت تحت تعلیم به لازم التعلیم در گروه سنی ۶ تا ۱۴ ساله:		
مناطق شهری	۷۹/۶	۹۸/۰
مناطق روستایی	۸۸/۹	۸۹/۳
کل کشور	۹۵/۰	۹۵/۸
نسبت با سوادی در گروه سنی ۶ تا ۲۹ ساله:		
مناطق شهری	۹۷/۵	۹۷/۷
مناطق روستایی	۹۰/۲	۹۰/۶
کل کشور	۹۵/۱	۹۵/۶

ماخذ: سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور

در سال تحصیلی ۸۲-۱۳۸۱ تعداد ۱۷/۱ میلیون دانش آموز در دوره های مختلف آموزشی به تحصیل اشتغال داشتند که در مقایسه با سال گذشته ۳/۹ درصد کاهش نشان می دهد^(۱). در این سال تعداد دانش آموزان دوره ابتدایی در مقایسه با سال تحصیلی گذشته با کاهشی معادل ۶/۵ درصد مواجه بود که ناشی از کاهش موالید در سالهای اخیر بوده است. همچنین تعداد دانش آموزان در مقاطع دوره راهنمایی تحصیلی و متوسطه به ترتیب با کاهشی معادل ۱/۸ و ۴ درصد و تعداد دانش آموزان در دوره پیش دانشگاهی نیز با کاهشی معادل ۴/۷ درصد در مقایسه با سال تحصیلی گذشته روبرو بودند.

در سال تحصیلی ۸۲-۱۳۸۱ از حدود ۷ میلیون دانش آموز در مقطع تحصیلی ابتدایی ۵۲/۱ درصد پسر و ۴۷/۹ درصد دختر بودند و از این تعداد ۴/۱ میلیون نفر (۵۸/۷ درصد) آنها در مناطق شهری و مابقی آنها به تعداد ۲/۹ میلیون نفر (۴۱/۳ درصد) در مناطق روستایی به تحصیل اشتغال داشتند. نسبت دانش آموزان دختر به کل دانش آموزان ابتدایی در مناطق شهری ۴۸/۴ درصد و در مناطق روستایی ۴۷/۲ درصد بود.

در سال تحصیلی مورد گزارش تعداد دانش آموزان راهنمایی تحصیلی، حدود ۴/۹ میلیون نفر بود که در مقایسه با سال تحصیلی گذشته ۱/۸ درصد کاهش داشت. از این تعداد ۴۵/۸ درصد را دانش آموزان دختر و ۵۴/۲ درصد را دانش آموزان پسر تشکیل دادند. از تعداد دانش آموزان مقطع راهنمایی تحصیلی در کل کشور، ۶۹/۴ درصد در مناطق شهری و ۳۰/۶ درصد مابقی آن در مناطق روستایی به تحصیل اشتغال داشتند. نسبت دانش آموزان دختر به کل دانش آموزان راهنمایی در مناطق روستایی ۴۲/۱ درصد بود.

در سال تحصیلی ۸۲-۱۳۸۱، حدود ۴/۳ میلیون دانش آموز در دوره های روزانه واحدهای آموزشی متوسطه و پیش دانشگاهی به تحصیل اشتغال داشتند که با احتساب دانش آموزان دوره های بزرگسالان (شبانه) این تعداد به حدود ۴/۸ میلیون دانش آموز بالغ می گردد. نسبت دانش آموزان دختر در مقاطع متوسطه و پیش دانشگاهی به ترتیب ۴۹/۳ و ۶۲/۱ درصد بود.

۱- از این تعداد حدود ۰/۵ میلیون نفر را دانش آموزان بزرگسال تشکیل می داد که در مقایسه با رقم مشابه سال قبل، ۱/۵ درصد کاهش نشان می دهد.

دانش آموزان غیر بزرگسال مقاطع مختلف تحصیلی برحسب جنس

(نفر)

درصد تغییر ۱۳۸۰-۸۱		۱۳۸۱-۸۲		۱۳۸۰-۸۱		
پسر	دختر	پسر	دختر	پسر	دختر	
-۶/۷	-۶/۲	۳۶۶۲۵۰۷	۳۳۶۶۴۱۷	۳۹۲۴۹۹۹	۳۵۸۸۰۱۶	ابتدایی
-۲/۳	-۱/۲	۲۶۳۶۷۲۸	۲۲۲۸۸۷۵	۲۶۹۸۳۲۸	۲۲۵۵۵۶۶	راهنمایی تحصیلی
-۳/۹	-۴/۰	۱۹۴۰۹۲۴	۱۸۸۷۶۰۰	۲۰۲۰۲۹۶	۱۹۶۴۸۵۴	متوسطه عمومی
-۴/۷	-۴/۲	۸۲۴۰۱۵۹	۷۴۸۲۸۹۲	۸۶۴۳۶۲۳	۷۸۰۸۴۳۶	جمع

ماخذ: وزارت آموزش و پرورش

ترکیب دانش آموزان غیر بزرگسال مقاطع مختلف تحصیلی در مناطق شهری و روستایی

(درصد)

سال تحصیلی ۱۳۸۱-۸۲		سال تحصیلی ۱۳۸۰-۸۱		
مناطق روستایی	مناطق شهری	مناطق روستایی	مناطق شهری	
۴۱/۳	۵۸/۷	۴۱/۷	۵۸/۳	ابتدایی
۳۰/۶	۶۹/۴	۳۰/۰	۷۰/۰	راهنمایی تحصیلی
۱۴/۷	۸۵/۳	۱۳/۶	۸۶/۴	متوسطه عمومی
۳۱/۵	۶۸/۵	۳۱/۴	۶۸/۶	جمع

ماخذ: وزارت آموزش و پرورش

در سال تحصیلی ۱۳۸۱-۸۲ تعداد دانش آموزان مدارس غیرانتفاعی با ۲/۶ درصد افزایش نسبت به سال تحصیلی گذشته به ۸۱۷/۹ هزار نفر بالغ گردید. در سال تحصیلی مذکور علیرغم کاهش تعداد کل دانش آموزان، تعداد دانش آموزان مدارس غیرانتفاعی افزایش داشت و سهم دانش آموزان این مدارس از کل دانش آموزان از ۴/۸ درصد در سال گذشته به ۵/۲ درصد افزایش یافت. این امر نمایانگر مشارکت بیشتر بخش خصوصی در فعالیتهای آموزشی در سالهای اخیر می باشد.

دانش آموزان مدارس غیر انتفاعی در مقاطع مختلف تحصیلی

(نفر)

درصد تغییر		سهم در کل دانش آموزان (درصد)		سال تحصیلی		
۱۳۸۱-۸۲	۱۳۸۰-۸۱	۱۳۸۱-۸۲	۱۳۸۰-۸۱	۱۳۸۱-۸۲	۱۳۸۰-۸۱	
۳/۷	۰/۴	۴/۲	۳/۸	۲۹۵۰۴۰	۲۸۴۶۳۶	ابتدایی
۱/۸	۲/۰	۵/۶	۵/۴	۲۷۱۰۱۱	۲۶۶۰۹۸	راهنمایی تحصیلی
۲/۱	۲/۳	۶/۶	۶/۲	۲۵۱۸۱۹	۲۴۶۵۷۲	متوسطه عمومی (۱)
۲/۶	۱/۵	۵/۲	۴/۸	۸۱۷۸۷۰	۷۹۷۳۰۶	جمع

ماخذ: وزارت آموزش و پرورش

۱- شامل دانش آموزان نظام قدیم و جدید آموزشی است. لیکن دانش آموزان مقطع پیش دانشگاهی و بزرگسال را شامل نمی شود.

در سال تحصیلی ۱۳۸۱-۸۲ تعداد مدارس کل کشور با رشدی معادل ۷/۱ درصد به حدود ۱۳۴/۷ هزار مدرسه رسید. رشد تعداد مدارس شهری و روستایی نیز به ترتیب به میزان ۱۲/۰ و ۳/۵ درصد نسبت به سال تحصیلی قبل بود. در این سال ۶/۷ درصد از تعداد مدارس کشور در مقاطع ابتدایی، راهنمایی تحصیلی و متوسطه عمومی به مدارس غیرانتفاعی اختصاص داشت که با ۱۷/۴ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۷۹۱۲ مدرسه رسید.

در سال تحصیلی مورد بررسی تعداد مدارس مختلط کشور با ۳/۷ درصد افزایش به ۵۱۷۹۷ مدرسه رسید و سهم مدارس مختلط از کل مدارس کشور از ۳۷/۶ درصد به ۳۸/۶ درصد افزایش یافت.

تعداد مدارس مختلط در مقاطع مختلف تحصیلی در کل کشور

	درصد تغییر		سال تحصیلی		
	۱۳۸۱-۸۲	۱۳۸۰-۸۱	۱۳۸۱-۸۲	۱۳۸۰-۸۱	
	۳۰/۸	۲۴/۱	۶۸۶۷	۵۲۴۹	کودکستان
	.	.	۴۱۰۳۲	۴۱۰۴۷	ابتدایی
	۸/۷	۱۰/۱	۳۸۹۸	۳۵۸۴	راهنمایی تحصیلی
	-۱۰۰/۰	-۳/۰	.	۵۶	متوسطه عمومی
	-۱۰۰/۰	۴۲/۸	.	۱۰	پیش دانشگاهی
جمع	۳/۷	۲/۸	۵۱۷۹۷	۴۹۹۴۶	

ماخذ: وزارت آموزش و پرورش

در این سال تعداد کلاسهای دایر در کل مدارس کشور به ۶۶۶ هزار کلاس رسید که نسبت به سال گذشته ۰/۲ درصد کاهش یافت. از این کلاسها ۶۲/۵ درصد آن در مناطق شهری و ۳۷/۵ درصد در مناطق روستایی دایر بوده است.

در سال تحصیلی ۱۳۸۱-۸۲ تعداد کلاسهای چندپایه‌ای به ۴۸۴۱۰ کلاس رسید که نسبت به سال گذشته ۰/۷ درصد افزایش نشان می‌دهد. نسبت کلاسهای چند پایه‌ای به کل کلاسهای ابتدایی از ۱۵/۳ درصد در سال تحصیلی ۱۳۸۰-۸۱ به ۱۵/۷ درصد در سال تحصیلی ۱۳۸۱-۸۲ افزایش یافت. افزایش کلاسهای چند پایه‌ای عمدتاً ناشی از مهاجرت روستائیان به شهرها و کاهش تعداد دانش‌آموزان ابتدایی در هر سال تحصیلی و در نتیجه ادغام دانش‌آموزان رده‌های مختلف تحصیلی در یک کلاس می‌باشد. همچنین در سال مورد بررسی تعداد کلاسهای چندپایه‌ای ابتدایی مختلط در مناطق روستایی ۰/۴ درصد افزایش داشت (۴۵۵۵۹ کلاس در سال تحصیلی ۱۳۸۱-۸۲ در مقایسه با ۴۵۳۸۰ کلاس در سال تحصیلی گذشته).

در سال تحصیلی مورد بررسی تعداد کادر آموزشی رسمی و پیمانی آموزشگاهها در مناطق شهری، روستایی و کل کشور^(۱) به ترتیب با ۰/۷، ۱/۴ و ۰/۹ درصد کاهش در مقایسه با سال تحصیلی گذشته مواجه گردید.

سهم مدارس مختلط از کل مدارس هر مقطع

(درصد)

	کل کشور		مناطق روستایی		
	۱۳۸۱-۸۲	۱۳۸۰-۸۱	۱۳۸۱-۸۲	۱۳۸۰-۸۱	
	۵۵/۱	۵۴/۸	۷۸/۳	۷۷/۷	کودکستان
	۵۹/۸	۵۹/۶	۸۱/۳	۸۱/۰	ابتدایی
	۱۲/۷	۱۲/۱	۲۳/۳	۲۲/۳	راهنمایی تحصیلی
	.	۰/۴	.	۱/۰	متوسطه عمومی
جمع	۳۸/۶	۳۹/۷	۶۲/۵	۶۳/۳	

ماخذ: وزارت آموزش و پرورش

در سال تحصیلی ۱۳۸۱-۸۲ شاخص‌های آموزشی "دانش آموز به مدرسه"، "دانش آموز به کلاس" و "دانش آموز به معلم" عمدتاً بدلیل کاهش کل تعداد دانش‌آموزان بهبود یافت.

۱- کارکنان دولتی و اعزامی به غیر انتفاعی.

شاخص کیفیت آموزشی در ایران

سال تحصیلی					
۱۳۸۱-۸۲	۱۳۸۰-۸۱	۱۳۷۹-۸۰	۱۳۷۸-۷۹	۱۳۷۷-۷۸	
۱۲۳/۱	۱۳۷/۳	۱۴۵/۷	۱۵۹/۳	۱۶۷/۸	دانش آموز به مدرسه
۲۴/۹	۲۵/۸	۲۷/۳	۲۸/۴	۲۸/۹	دانش آموز به کلاس
۱۸/۴	۱۸/۹	۱۹/۴	۱۹/۵	۲۰/۷	دانش آموز به معلم

ماخذ: وزارت آموزش و پرورش

کل دانشجویان کشور

(نفر)

سهام (درصد)		درصد تغییر		سال تحصیلی		
۱۳۸۱-۸۲	۱۳۸۰-۸۱	۱۳۸۱-۸۲	۱۳۸۰-۸۱	۱۳۸۱-۸۲	۱۳۸۰-۸۱	
دانشگاهها و موسسات						
۴۷/۲	۴۸/۵	۶/۵	۳/۶	۸۰۹۵۴۶	۷۵۹۸۷۰	آموزش عالی دولتی ^(۱)
۲۴/۱	۲۴/۱	۹/۱	۹/۲	۴۱۲۸۴۸	۳۷۸۳۶۵	زن
۲۳/۱	۲۴/۴	۴/۰	-۱/۵	۳۹۶۷۱۹	۳۸۱۵۰۵	مرد
۵۲/۸	۵۱/۵	۱۲/۲	-۳/۵	۹۰۴۸۶۹	۸۰۶۶۳۹	دانشگاه آزاد اسلامی
۲۶/۷	۲۴/۹	۱۷/۲	۱/۹	۴۵۷۱۲۶	۳۹۰۰۶۸	زن
۲۶/۱	۲۶/۶	۷/۵	-۵/۰	۴۴۷۷۴۳	۴۱۶۵۷۱	مرد
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۹/۴	-۲/۰	۱۷۱۴۴۳۶	۱۵۶۶۵۰۹	جمع

ماخذ: وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری و دانشگاه آزاد اسلامی
۱- شامل تعداد دانشجویان دانشگاه پیام نور نیز میباشد.

در سال تحصیلی ۱۳۸۱-۸۲ تعداد کل دانشجویان کشور از ۱/۶ میلیون نفر به ۱/۷ میلیون نفر افزایش یافت که در این میان تعداد دانشجویان دانشگاهها و موسسات آموزش عالی دولتی و پیام نور با ۶/۵ درصد افزایش به حدود ۸۰۹/۶ هزار نفر و دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی با ۱۲/۲ درصد افزایش به حدود ۹۰۴/۹ هزار نفر بالغ گردید. همچنین در این سال تحصیلی تعداد کل دانشجویان مرد و زن به ترتیب با افزایشی معادل ۵/۸ و ۱۳/۲ نسبت به سال تحصیلی قبل به ۸۷۰ و ۸۴۴/۵ هزار نفر بالغ گردید.

در سال تحصیلی ۱۳۸۱-۸۲ در میان دانشجویان دانشگاهها و موسسات آموزش عالی دولتی تعداد دانشجویان در رشته های "مهندسی"، "معماری و شهرسازی" و "حقوق" به ترتیب با ۲۳، ۱۴/۴ و ۱۴/۳ درصد رشد بیشتر از سایر رشته ها افزایش داشت. در این سال رشته های "مهندسی" و "علوم پزشکی و بهداشت" با داشتن سهمی به ترتیب معادل ۱۶/۴ و ۱۳/۷ درصد بیشترین سهم را از کل دانشجویان دانشگاهها و موسسات آموزش عالی دولتی دارا بودند.

بهداشت و درمان

بر اساس آمار سازمان نظام پزشکی در سال ۱۳۸۱ تعداد پزشکان، دندانپزشکان و داروسازان نسبت به سال قبل به ترتیب با افزایشی معادل ۶/۷، ۹/۳ و ۵/۰ درصد به ۷۷۷۵۵، ۱۴۷۵۱ و ۱۱۳۰۶ نفر رسید. در این سال نسبت جمعیت به پزشک، دندانپزشک و داروساز به ترتیب معادل ۸۴۴، ۴۴۵۱ و ۵۸۰۷ نفر بود که در مقایسه با سال قبل بیانگر بهبود شاخصهای بهداشتی در کشور می باشد. همچنین نسبت جمعیت به تخت بیمارستان از ۵۹۲ نفر در سال ۱۳۸۰ به ۵۹۳ نفر در سال ۱۳۸۱ افزایش یافت.

در سال ۱۳۸۱ متوسط شاخص بهای دارو در مناطق شهری ۲۲۷/۹ بود، که با توجه به شاخص قیمت‌ها میزان ارزش واقعی فروش دارو معادل ۱۸۳۶/۶ میلیارد ریال گردید و نسبت به سال گذشته ۸/۴ درصد کاهش داشت. در این سال فروش دارو با ۱/۳ درصد افزایش نسبت به سال قبل به رقم ۴۱۸۵/۷ میلیارد ریال بالغ گردید. مصرف سرانه دارو در این سال حدود ۸۲۳۱۳/۵ ریال بود که نسبت به سال قبل افزایشی معادل ۲۹/۳ درصد را نشان می‌دهد. با در نظر گرفتن شاخص بهای دارو، ارزش واقعی مصرف سرانه دارو به ۳۶۱۱۸/۲ ریال بالغ گردید که نسبت به سال قبل ۱۶/۹ درصد افزایش داشت.

تامین اجتماعی

تامین اجتماعی حمایتی

در سال ۱۳۸۱ تعداد افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) با ۱۸/۴ درصد کاهش نسبت به سال قبل به ۶۰ میلیون نفر رسید که ۱/۸ میلیون نفر از این تعداد را مددجویان موردی تشکیل می‌دادند. شایان ذکر است در سال ۱۳۸۱ مسئولیت بیمه اقشار نیازمند از کمیته امداد امام خمینی منتزع و به سازمان بیمه خدمات درمانی محول شد این امر موجب کاهش افراد تحت پوشش این کمیته نسبت به سال قبل گردید.

در این سال میزان کمک‌های پرداختی کمیته امداد امام خمینی (ره) با افزایشی معادل ۲۳ درصد به ۵۷۴۹/۹ میلیارد ریال رسید. کمک‌های پرداختی کمیته امداد شامل مستمری طرح‌های مددجویی^(۱)، شهید رجایی^(۲) و هزینه خدمات جانبی بوده است. هزینه خدمات جانبی شامل هزینه خدمات مسکن و ساختمان، هزینه خدمات بیمه و درمان، خدمات خودکفایی و اشتغال، تهیه و تامین جهیزیه و هزینه های خدمات فرهنگی و آموزشی و سایر خدمات جانبی امداد به افراد نیازمند و واجد شرایط می‌باشد.

افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و میزان کمک‌های پرداختی

درصد تغییر	سال						
	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹	۱۳۷۸	
-۱۸/۴	۷/۵	۶۰۳۸	۷۴۰۲	۶۸۸۷	۶۶۵۵	۵۴۵۳	کل افراد تحت پوشش (هزار نفر)
۰/۶	۲/۷	۴۱۷۴	۴۱۵۰	۴۰۴۲	۳۸۹۴	۳۶۸۴	مددجویان دایمی
۲/۳	۴/۳	۲۶۲۹	۲۵۷۰	۲۴۶۵	۲۳۲۱	۲۱۳۰	طرح مددجویی ^(۱)
-۲/۲	۰/۲	۱۵۴۵	۱۵۸۰	۱۵۷۷	۱۵۷۳	۱۵۵۴	طرح شهید رجایی
-۳/۷	۱۲/۳	۱۸۴۶	۱۹۱۶	۱۷۰۶	۱۶۱۸	۹۹۶	مددجویان موردی
-۹۸/۷	۱۷/۳	۱۸	۱۳۳۶	۱۱۳۹	۱۱۴۳	۷۷۳	طرح بیمه اقشار نیازمند
۲۳/۰	۲۳/۰	۵۷۴۹/۹	۴۶۷۶/۴	۳۸۰۳/۱	۳۱۷۶/۵	۲۱۱۹/۶	میزان کمک‌های پرداختی (میلیارد ریال)
۲۵/۷	۲۶/۷	۱۶۳۰/۲	۱۲۹۷/۴	۱۰۲۳/۷	۸۲۸/۲	۵۴۳/۴	مستمری طرح مددجویی
۲۹/۴	۱۱/۲	۸۹۱/۷	۶۸۹/۳	۶۲۰/۰	۵۴۱/۵	۴۱۳/۶	مستمری طرح شهید رجایی
۲۰/۰	۲۴/۶	۳۲۲۸/۰	۲۶۸۹/۷	۲۱۵۹/۴	۱۸۰۶/۸	۱۱۶۲/۶	سایر هزینه ها

ماخذ: کمیته امداد امام خمینی (ره)

۱- طرح مددجویی بر حسب اعلان سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور جایگزین "طرح مددجویان عادی" گردیده است.

۱- (طرح مددجویی) ایتم، زنان بی سرپرست، معلولان، از کارافتادگان و ... را مورد پوشش حمایتی قرار می‌دهد.

۲- (طرح شهید رجایی) سالمندان نیازمند روستایی و عشایری را مورد حمایت قرار می‌دهد.

تامین اجتماعی بیمه ای

سازمان تامین اجتماعی، کارگران و کارمندان تحت پوشش قانون کار را از طریق طرحهای مشارکت اجباری و افراد خویش فرما را از طریق ترتیبات قراردادی تحت پوشش خدمات این سازمان قرار می دهد.

تعداد بیمه شدگان اصلی سازمان تامین اجتماعی در سال ۱۳۸۱ با افزایشی معادل ۳/۳ نسبت به سال قبل به ۶۵۸۸ هزار نفر رسید. از این تعداد ۹۸/۲ درصد شاغل و ۱/۸ درصد (حدود ۱۱۶ هزار نفر) بیکار بوده و از بیمه بیکاری استفاده نمودند که نسبت به سال گذشته ۲۳ هزار نفر بیشتر بوده است. به عبارت دیگر در سال مورد بررسی تنها حدود ۳/۵ درصد از کل جمعیت بیکار کشور مشمول بیمه بیکاری سازمان تامین اجتماعی بودند.

در این سال ۱۲/۴ درصد بیمه شدگان اصلی در بخش دولتی و ۸۷/۶ درصد در بخش غیردولتی بودند. همچنین از میان بیمه شدگان اصلی سازمان تامین اجتماعی ۸/۶ درصد را زنان و ۹۱/۴ درصد را مردان تشکیل می دادند. در سال مورد گزارش تعداد بیمه شدگان اصلی و تبعی سازمان تامین اجتماعی با ۳/۷ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۸۰ به حدود ۲۵/۱ میلیون نفر رسید که معادل ۳۸/۲ درصد از کل جمعیت را پوشش می دهد. در سال ۱۳۸۱ تعداد مستمری بگیران اصلی بازنشسته با ۱۰/۵ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۴۶۳/۴ هزار نفر و تعداد مستمری بگیران اصلی از کارافتاده با ۲/۹ درصد افزایش به حدود ۷۱ هزار نفر رسید. تعداد مستمری بگیران اصلی و تبعی در همین سال نسبت به سال قبل با ۸/۷ درصد افزایش به ۲/۵ میلیون نفر بالغ شد. بدین ترتیب در سال مورد گزارش کلیه افراد تحت پوشش سازمان تامین اجتماعی اعم از بیمه شدگان، مستمری بگیران و وابستگان آنان با رشدی معادل ۳/۸ درصد نسبت به سال ۱۳۸۰ به حدود ۲۷/۵ میلیون نفر رسید.

سازمان بیمه خدمات درمانی که تحت پوشش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است، کارکنان دولت و افراد تحت پوشش آنها، روستائیان و خویش فرمایان را در مقابل هزینه های پزشکی بیمه می نماید.

در سال مورد بررسی تعداد افراد تحت پوشش سازمان بیمه خدمات درمانی با ۳/۵ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۳۲/۷ میلیون نفر بالغ گردید که حدود ۴۹/۸ درصد کل جمعیت کشور را پوشش داده است. از کل افراد تحت پوشش سازمان مذکور ۲۱ درصد به کارکنان دولت و افراد تحت پوشش آنها، ۲/۳ درصد به "خویش فرمایان" (صاحبان مشاغل آزاد و مستقل)، ۵ درصد به سایر اقشار و ۷۱/۷ درصد نیز به روستائیان اختصاص داشت. همچنین با اجرای قانون بیمه همگانی در روستاهای کشور از سال ۱۳۷۷، کلیه روستائیان الزاماً تحت پوشش بیمه خدمات درمانی قرار می گیرند. به این ترتیب در سال ۱۳۸۱، ۹۱/۶ درصد جمعیت کل کشور تحت پوشش بیمه درمانی سازمان های تامین اجتماعی و بیمه خدمات درمانی قرار داشتند.